

Jerzy Swędrowski

"Biskup Alojzy Orszulik : życie i działalność", Jolanta Kosińska, Łowicz 2006 : [recenzja]

Saeculum Christianum : pismo historyczno-społeczne 14/1, 336-338

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

kulturowej czy socjologicznej nie może do końca tłumaczyć zjawisk religijnych oraz licznych wyrazów wiary i postaw świadectwa. To uleganie pewnym tendencjom, które starają się czysto racjonalnie wytłumaczyć obserwowane zjawiska.

Oczywiście w tym szerokim kontekście pozostaje ciągle aktualnym pytanie o zagadnienie egzorcyzmów, tak w Kościele katolickim jak i chrześcijaństwie. To ostatecznie pytanie o fundamentalne spotkanie człowieka ze złym duchem, oraz sferę jego wielorakiego oddziaływania indywidualnego oraz wspólnotowego.

Bp Andrzej F. Dziuba

Jolanta K o s i ń s k a, *Biskup Alojzy Orszulik – życie i działalność*. Łowicz 2006, ss. 145

Starożytni traktowali historię jako nauczycielkę życia. Wydarzenia, które już się dokonały stają się obiektem badań i ocen oraz dokonywanych wniosków, które służą przyszłości. W wymiarze negatywnym – by unikać popełnionych błędów i obronić się przed porażkami. Patrząc pozytywnie – by doświadczenie stało się narzędziem skutecznego przekształcania świata w wymiarze osobistym i społecznym.

Historia jest znakomitym narzędziem służącym integralnemu rozwojowi człowieka, a jednocześnie delikatną materią, która dotyka losów ludzkich wpisujących się w wielu wymiarach w dzieje świata. Daleko posunięta ostrożność w ocenie zdarzeń zakłada znajdowanie autentycznych źródeł, które rzucą światło na materiał badawczy. Świadkowie badanych wydarzeń mogą spełnić rolę nie do przecenienia w historycznej refleksji. Ich świadectwo, poddane oczywiście próbie czasu staje się cenną wskazówką w podejmowanych inicjatywach oraz próbach przekształcania świata.

Współcześnie istnieje wielka potrzeba odkrywania źródeł i badania ich w sposób obiektywny. Fakty można opisywać i oceniać na różne sposoby, pozostają one jednak niezmiennie i z historii wymazać ich się nie da. Zatem postulat badania tego co się dokonało jest wciąż aktualny i jawi się jako szansa poznawania i odkrywania przeszłości, która nigdy nie pozostaje obojętna dla nowych pokoleń.

Jolanta Kosińska podjęła próbę spojrzenia na życie i działalność postaci, która wpisuje się w historię Kościoła w Polsce w drugiej połowie XX wieku w sposób szczególny. Biskup łowicki Alojzy Orszulik znany jest współczesnym nie tylko z racji posługi pasterskiej jako duchowny, ale także z zaangażowania w życie publiczne, które w ostatnich dekadach przed nowym tysiącleciem owocowało przejściem od systemu totalitarnego do wykreowania szans ku rozwojowi społeczeństw obywatelskich, które w wolności podejmują dzieło rozwoju w wymiarze państwowym i narodowym.

Publikacja jest pracą dyplomową autorki napisaną pod kierunkiem dra hab. Dariusza Kuźminy w Zakładzie Wiedzy o Dawnej Książce Wydziału Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego pt. „*Biskup Alojzy Orszulik – życie i działalność informacyjna*”. W formie książkowej ukazała się w 2006 roku pt. *Biskup Alojzy Orszulik – życie i dzia-*

Jałność. Wydawnictwo zostało zrealizowane przez Łowickie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, a zmianę tytułu i konstrukcji pracy wyjaśniono w imieniu wydawców na s. 9.

Autorka podzieliła swoją pracę na pięć rozdziałów. Następują one po przedmowie dra hab. Dariusza Kuźminy (s. 11-12) oraz słowa autorki (s. 13-15). Pierwszy z rozdziałów: *Droga do kapłaństwa* (s. 17-24) jest próbą zarysowania uwarunkowań w jakich wzrastał przyszły Biskup łowicki. Ta skrókowa prezentacja wiedzy poprzez czas II wojny światowej, poprzez naukę w Małym Seminarium Duchownym Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego w Chełmie, formację w Wyższym Seminarium Duchownym w Oltarzewie, aż po studia na KUL w zakresie prawa kanonicznego. Krótki i nie wyczerpujący tematowi rozdział został uzupełniony wieloma zdjęciami, które podnoszą w konsekwencji walor pracy.

Przez 31 lat ks. Alojzy Orszulik pracował w Sekretariacie Episkopatu Polski. Ta posługa oraz inne zaangażowania autorka omawia w drugim rozdziale pt. *Praca w Sekretariacie i Biurze Prasowym Episkopatu Polski* (s. 25-52). Autorka wskazała na wysiłek związany z tworzeniem przy Konferencji Episkopatu Polski ośrodka przekazującego społeczeństwu informacje o działalności Kościoła w Polsce. Wysiłek poprzedzony monitorowaniem publikacji dotyczących Kościoła (s. 27) zaowocował powstaniem w dniu 4 maja 1968 roku Biura Prasowego Sekretariatu Episkopatu Polski. W 1974 roku ks. Orszulik został mianowany konsultorem Papieskiej Komisji Środków Społecznego Przekazu. Z zaangażowaniem w pracę w Sekretariacie Episkopatu Polski wiązał się udział w rozmowach Komisji wspólnej Rządu PRL i przedstawicieli Episkopatu Polski. Na szczególne podkreślenie zasługuje fragment drugiego rozdziału pt. *Pełnomocnik Kościoła ds. utworzenia Fundacji Rolniczej* (s. 39-44). Ukazany został w nim wysiłek Kościoła w Polsce i troska o rozwój rolnictwa indywidualnego oraz perspektywy, które nie zostały wykorzystane ze względu na opór ówczesnych władz państwowych. Wysiłek i zaangażowanie ludzi Kościoła jawią się w tym względzie jako szczególna troska o dobro i rozwój społeczny oraz charakteryzują się dalekowzrocznym spojrzeniem. II rozdział zawiera także fragment pt. *Uczestnik przygotowań i rozmów okrągłego stołu* To ważne wydarzenie, które podlega i podlegać będzie przez długi czas ocenom historyków, niezmiennie utożsamiane jest z osobą ks. Orzulika, który brał w nim udział jako przedstawiciel Kościoła. Szkoda, że autorka opiera się w tym względzie prawie wyłącznie o dwie publikacje Andrzeja Garlickiego.

8 września 1989 roku ks. Alojzy Orszulik został mianowany biskupem pomocniczym Diecezji siedleckiej. Autorka poświęciła III rozdział swojej pracy pt. *Biskup pomocniczy Diecezji siedleckiej* (s. 53-62) posłudze bpa Orzulika na Podlasiu. Szczęólnego znaczenia nabiera podrozdział pt. *Założenie Katolickiego Radia Podlasie* (s. 60-61), bowiem zaangażowanie w tworzenie mediów katolickich było szczególną szansą jawiącą się na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych jako narzędzie w dziele ewangelizacji.

Kolejny rozdział nosi tytuł: „Biskup Diecezji łowickiej” (s. 63-105). 25 marca 1992 papież Jan Paweł II bullą *Totus Tuus Poloniae Populus* ustanowił Diecezję łowicką, a jej pierwszym ordynariuszem bpa Alojzego Orzulika. Jest to najobszerniejszy roz-

dział w pracy. Szczegółowo zostały wyliczone liczne zaangażowania pastoralne oraz inicjatywy budowlane i duszpasterskie. Z układu rozdziału wynika, że najważniejszą inwestycją i zaangażowaniem było Wyższe Seminarium Duchowne w Łowiczu, którego uroczystego otwarcia dokonał kard. Pio Laghi 30 września 1994 roku. Poszczególne zaangażowania, które umieszczono w tym rozdziale, niestety bardzo skrótowo wskazują na wielką skuteczność w budowaniu instytucji Kościoła partykularnego. Jawi się także troska o rozwój lokalnej społeczności na co wskazuje tytuł jednego z podrozdziałów: *Pomoc w powstaniu Mazowieckiej Wyższej Szkoły Humanistyczno – Pedagogicznej*.

Ostatni rozdział pracy p. Jolanty Kosińskiej pt. *Pisarstwo* (s. 109-115) jest omówieniem tematyki, którą zajmował się bp Orszulik, ze szczególnym uwzględnieniem tematyki refleksji nad rodziną i wychowaniem. Autorka wskazuje także na publikacje realizowane we współpracy z ks. Edmundem Winklarzem SAC i ks. Witoldem Zdaniewiczem SAC mające charakter prac o walorze informacyjnym.

W *Zakończeniu* (s. 116-118) autorka oceniając dorobek bpa Alojzego Orszulika wskazuje, że pogłębienia i dalszych badań wymaga historia Diecezji Łowickiej.

„Posłowie” (s. 119-127) zgodnie z informacją zawartą na s. 9 zawiera elementy dotyczące sylwetki św. Wincentego Pallottiego, Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego, z którego wywodzi się bp Orszulik oraz pallotyńskiej formacji seminaryjnej.

Bibliografia znajduje się na s. 128-134, a jej znaczną część stanowią artykuły i wywiady z czasopism.

Na stronach 134-139 zawarto tytuły artykułów, rozmów i homilii bpa Orszulika z lat 1976 – 1994. Dziwić może brak publikacji po 1994 roku. Także brak wykazu skrótów może utrudniać korzystanie z przedstawionych źródeł.

Na stronach 140-144 umieszczono *Tabele wizytacji kanonicznych odbytych przez ks. bpa A. Orszulika*. Ten materiał nie został uchroniony od błędów, chociażby na s. 144.

Publikację zamykają *Dokumenty i ilustracje*, które podnoszą także walor estetyczny pracy p. Jolanty Kosińskiej. Zresztą materiał zdjęciowy rozsiany po całej książce czyni ją bardziej interesującą i ułatwia recepcję zawartych treści.

Praca p. Jolanty Kosińskiej nie tylko nie wyczerpuje zarysowanego w tytule bogactwa tematów, ale jedynie je sygnalizuje. Choć nie wolna od błędów rzeczowych (s. 90) staje się zachętą do dalszych badań. Autorka wskazała jako najistotniejszą tematykę powstania i rozwoju Diecezji łowickiej. Oczywiście praca *Biskup Alojzy Orszulik – życie i działalność* jest cennym przyczynkiem do chronienia i głębszego opisywania, krótkiej jeszcze historii Diecezji w Polsce i zmagani o wolność obywateli może być także zachętą do owocnych poszukiwań. Postać zaś bpa Alojzego Orszulika, którego dokonania wpisują się w sposób znaczący w tę historię staje się znakiem wielonurtowego zaangażowania tak w dzieło ewangelizacyjne, jak i w dzieło przemian społecznych.

Publikacja wydana bardzo starannie, wręcz „albumowo” może stać się także dla lokalnej społeczności cennym wzbogaceniem dorobku współczesności, wpisującego się w wielkie dziedzictwo wieków, nie tylko prymasowskiego Łowicza.

Ks. Jerzy Swędrowski